

PORRASSALMEN MUSEOTIELLE HOITO- JA YLLÄPITOSUUNNITELMA

Mobiliassa on valmistunut Porrassalmen museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma. Suunnitelman pääkonsulttina on toiminut Mobilia. Projektipäällikkönä on toiminut Mobilian museonjohtaja Kimmo Levä, Asiantuntijoina projektissa ovat olleet Martti Piltz Mobiliasta ja maisema-arkkitehti Laura Soosalu Destia Oy:stä. Avustajana on toiminut suunnitteluassistentti Mervi Koivula. Tilaajan edustaja työssä on ollut Päivi Kaija Pirkanmaan ELY-keskuksesta.

Porrassalmentie edustaa tienä keskeistä suomalaista kulttuuriperintöä. Tien varrella on ainut museoteiden varrella säilynyt manttaalikivi. Työn yhteydessä on pyritty kuulemaan paikallisia kulttuurin, matkailun ja maankäytön asiantuntijoita. Suunnitelmassa on pyritty löytämään tekijöitä, joilla maankäytön kehittämiseksi, alueen kulttuurihistoriallisille jäänteille, luonto- ja maisematekijöille sekä tien historiallisille ja museaalisisille arvoille löytyy tasapaino. Raportti korostaa Porrassalmentien historiallisten arvojen merkitystä matkailulle, kävely- ja pyöräilymahdollisuuksille, maisemanhoidolle ja kulttuurille. Raportissa esitetään, että tien hoidossa ja ylläpidossa tulisi pyrkiä kehittämään mahdollisuuksia tulkita tien kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia piirteitä. Tämä helpottuisi huomattavasti, jos varsinaisen tien ja tiealueen hoitoon ja ylläpitoon voidaan yhdistää samansuuntaisia Mikkelin kaupungin ja maanomistajien tavoitteita.

*Porrassalmentiellä on Suomen ainut museotiellä säilynyt manttaalikivi. Vuoden 1734 lain mukaan teiden rakentaminen ja kunnossapito kuului manttaaliin merkityille maanomistajille. Manttaalikivellä on merkitty hoitoalueen raja. Kivestä on tulkittu teksti:
T. TUUKKANEN KYYHKYLÄNNIEMI NO 3.*

Porrassalmentie

Porrassalmentie Mikkelin kaupungin keskustan eteläpuolella on kuuluisa Kustaa III:n sodan Porrassalmen taistelusta. Porrassalmen taistelussa vuonna 1789 Ruotsin armeija onnistui suomalaisin sotajoukoin pysäyttämään hetkeksi Venäjän Armeijan hyökkäyksen. Tie on ollut käytössä kulkuväylänä kivikaudelta saakka, mistä lukuisat esihistorialliset jäänteet ovat todisteena. Tieksi sitä on raivattu 1500–1600-lukujen vaihteessa. Kulkuyhteys on jatkunut Yliselle Viipurintielle, josta on päästy Lappeenrantaan, Hämeenlinnaan ja Suomenlahden rannikolle. Keskeinen kohde tien varrella on ollut Ristiinan Brahelinna.

Porrassalmen tie valittiin vuonna 1982 museotieksi. Se on valittu museotieksi ensisijaisesti edustamaan ensimmäisiä valtateitä, jotka määriteltiin vuonna 1938. Tien museaalinen ja historiallinen säilyneisyys ovat hyvät. Tien linjaus ja tasaus näytävät kartta- ja maastokatselmuksen perusteella säilyneen lähes muuttumatta ainakin 200 vuotta. Myös tien leveys vastaa autoistumisen alkuaikojen mittoja.

Porrassalmi on luonnonkaunis paikka, jossa yhdistyvät topeliaaniset maisemaelementit: tie, järvi, harju ja pellot. Porrassalmen harjulla on luonnonsuojelualue. Porrassalmen alueelle on keskittynyt vuosien kuluessa erittäin rikas rakennettu kulttuuriperintö, jossa leimallisena tekijänä ovat kartanot. Tien varrella kuuluisimpia matkailukohteita ovat Kyyhkylän ja Annilan kartanot Porrassalmen taistelupaikan ja sen muistomerkin lisäksi. Museoviraston rakennetun kulttuuriympäristön luettelossa tie on keskeinen osa Porrassalmen historiallista maisemaa (RKY). Tie yhdistää historiallisen maiseman kohteet. Tiehen kohdistuu muutospaineita, kun sen ympäristöön kehitetään matkailu- ja virkistyspalveluja ja pyritään huolehtimaan tien turvallisuudesta.

Museotie alkaa eteläpäässä peltomutkasta, joka edustaa tyypillistä suomalaista tielinjausta metsän ja pellon liittymäkohdassa. Kartta-vertailun mukaan linjaus on muuttumaton ainakin 200 vuoden ajalta. Maisema avautuu suurille peltoaukeille, jotka jatkuvasti ovat maatilatalouden käytössä.

Näkymä Porrassalmen sillan yli pohjoiseen. Vasemmalle haarautuu tie Pellosniemeen. Maisema on ollut avoin Porrassalmen taistelusta 1789 noin 1970-luvulle saakka.

Liikenneviraston museokohdekokoelma

Liikenneviraston museokohdekokoelmaan kuuluu noin 60 museotietä ja -siltaa. Museotie- ja siltakokoelman pitkäjänteiseksi hoitamiseksi ja säilyttämiseksi perustettiin vuonna 2006 projekti, jossa laadittiin perusselvitys museokohteiden tilasta, historiallisesta merkityksestä, alkuperäisyydestä ja pitkäaikaisen säilyttämisen edellytyksistä. Samassa yhteydessä kokoelmalle luotiin kokoelmapolitiikka. Kokoelman teiden ja siltojen tietoarvoa on järjestelmällisesti nostettu viime vuosien aikana, jotta niiden liittymät Suomen valtakunnalliseen tieliikenteen historiaan on saatu selvitettyä. Museotiet ja - sillat muodostavat perinne-esineistön ja niiden tietoarvoa tukevien arkisto-, kirjasto- ja kuva-aineistojen kanssa kansallisen tieliikenteen perinnekokoelman. Kokoelman katsotaan edustavan hyvin varhaisempaa valtakunnallista tieliikennettä. Nykyajan kohteiden tallentamiseen siirrytään lähiaikoina.

Kokoelman kaikille kohteille tehdään suunnitelmat niiden kunnossapitämiseksi ja pitkäaikaiseksi hoitamiseksi. Porrassalmentien hoito- ja ylläpitosuunnitelma on pilottityö museoteille. Museosilloista Heinäjoensillalle on tehty vastaava suunnitelma.